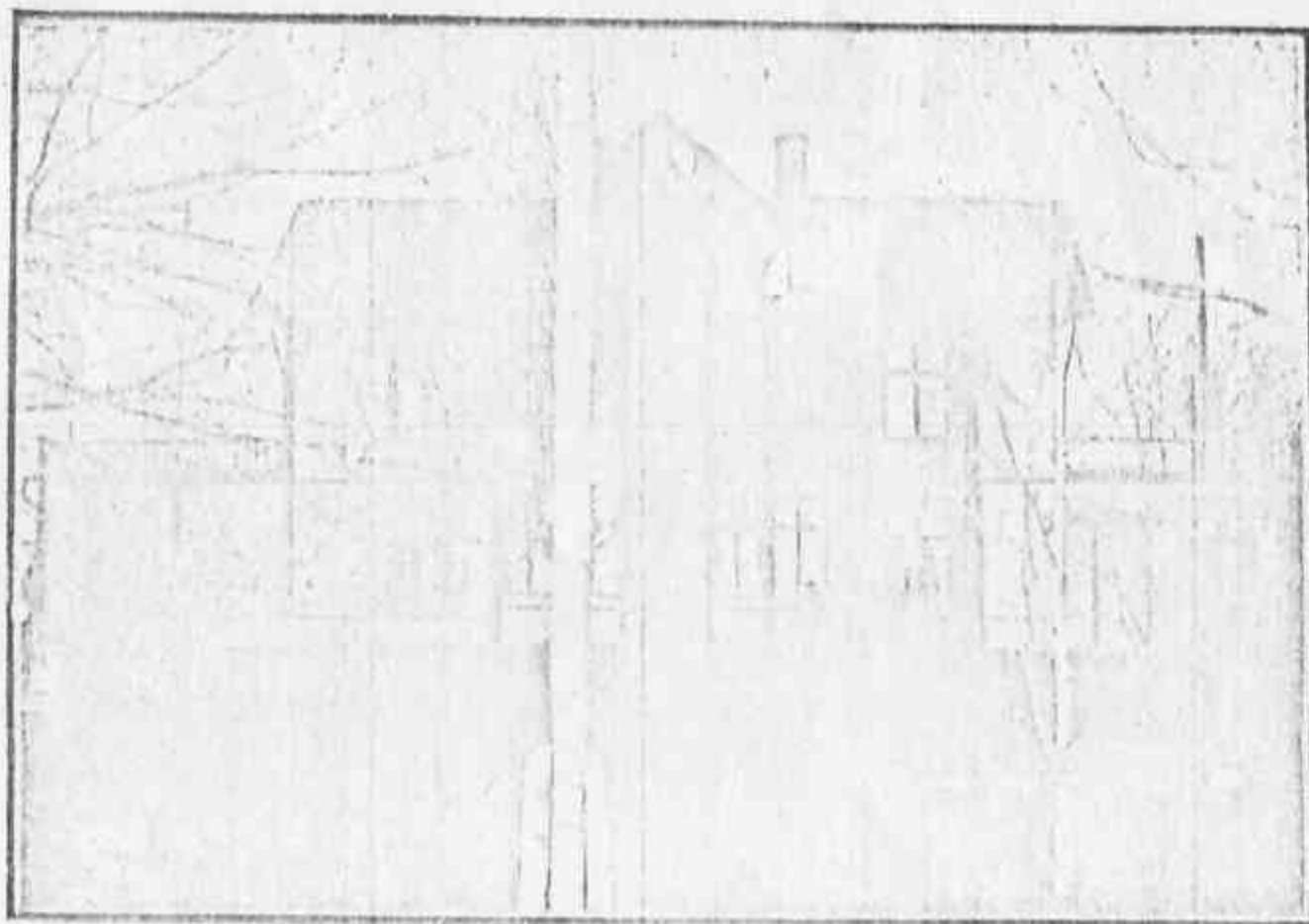

Sprettmanen i Sundby Socken
 Gammal släktgård
 i Sundby socken.

Ostra nr 2.

Ostra nr 2 har sedan år 1710 gått i arv från generation till generation.

Sundby socken eller, som den fordom hette, Sundby apud Brosund, kan i fråga om naturskönhet uppvisa något av det bästa i hela Rekarnebygden. Var och en, som en solig sommardag besökt de lummiga ängderna omkring de strax invid Mälaren belägna Ransund och Sundbyholm, skall säkerligen villigt medgiva detta, ty fagrare och täckare trakter än dessa får man sannerligen leta efter. Här är det skogen och sjön i sympatisk förening, som förläna en säreget idyllisk charme åt bygden, men även där denna söderut öppnar sig till en bördig och välodlad slätt, erbjuder sig för ögat en ovanligt vacker landskapsbild.

Härute på slätten ligger Ostra, socknens största by, där en gång för omkring sjuhundra år sedan konung Erik XI, i historien mest bekant under namnet Erik läspe och halte, blev i grund slagen av sin vederdeloman, den mäktige folkungen Knut den länge. Men detta är en annan historia, och jag övergår därför nu i stället till det, som skulle utgöra det egentliga ämnet för min framställning härnedan.

En av de största gårdarna i förutnämnda by är Ostran nr 2, och det är med denna gård och den släkt, som sedan långt tillbaka i tiden innehafit densamma, vi i det följande skola komma att sysselsätta oss.

Den förste av denna släkt, som innehade gården, hette Anders Jonsson. Han var med säkerhet bosatt i Ostra nr 2 åtminstone sedan år 1710, då hans son Erik föddes därstädes. Anders Jonsson avled den 11 februari 1731

den efter föräldrarna. Han var född den 13 april 1767 och dog den 22 maj 1808. Hans hustru, som hette Anna Ersdotter, var född den 2 juli 1774 och dotter till Erik Bengtsson och hans maka Kerstin Andersdotter från Vreta.

Den 5 maj 1833 ingick änkan Anna Ersdotter i den eviga vilan. En dotter till henne och hennes framlidne man, Johanna Kristina Ersdotter hade år 1824 ingått äktenskap med Jonas Ersson från Oxlöt i Jäders socken, vilken ifrån år 1828 står antecknad som bonde på hemmanet. Jonas Ersson var en arbetsmänniska som få och en verklig kraftnatur. Att han därtill också var en mycket klok och kunnig man, därom vittna till fullo de många förtroendeuppdrag av skilda slag, som under hans långa levnad kommo honom till del. Så blev han omkring år 1840 vald till kyrkovård, vilken befattning han sedan innehade i snart fyrtio år, vidare var han under lång tid landstingsman, nämndeman, god man vid förrättningar etc.

Det var, efter vad man säger, något av bondehövding i honom, och då man betraktar hans myndiga och markanta ansikte på ett i släktens ägo befintligt porträtt av honom, tvivlar man icke ett ögonblick på, att så måste ha varit förhållandet.

Egendomligt nog berättas det om denne säkerligen mycket verklighetsbetonade man, att han "kände se mer än vanliga dödliga". En gång, då han vid nattetid åkte förbi Jäders kyrka, fick han till sin häpnad och bestörtning se, hur hela templet

Ersson endast ett barn, sonen Erik Wilhelm. Denne, som var född 1828, antog längre fram efter en kusin namnet Hellmark. Han avled redan år 1878 o. kom aldrig att tillträda fädernegården som ägare, enär han i många år överleydes av fadern. Hans moder Johanna Kristina Ersdotter följde honom i graven följande år.

Förutnämnde Erik Wilhelm Hellmark hade år 1850 ingått äktenskap med Johanna Lovisa Fägerström från Stora Tido i Hammarby. Vigseln ägde rum i Hammarby kyrka på själva midsommardagen. Det skall ha varit ett kyrkbröllop i den gamla goda stilen, och inom släkten vet man ännu att berättas om, huru brudriddare på ystra hästar redo på var sin sida om brudparets vagn under färden till kyrkan, och huru de efter vigseln, såsom bruket och skicket var, i sträck galopperede i förväg hem till bröllopgården för att fråga, om gästerna voro välkomna, varefter de i ilande fart vände tillbaka till bröllopgästerna för att till dem framföra gårdens välkomsthelsing.

I deras äktenskap föddes två barn, sönerna Erik Alfred och Johan August. Om den förre berättas det, att han på sin tid skulle ha varit bygdens förnämste violinist. Han dog vid ett par och tjugo års ålder, och det blev hans yngre bröder, som sålunda i sinom tid fick efterträda sin gamle farfar på fädernegården.

Johan August Hellmark var född år 1857. I hans barnbar förrättades för honom i Ostra nr 2

och det är med denna gård och den släkt, som sedan långt tillbaka i tiden innehåft densamma, vi i det följande skola komma att sysselsätta oss.

Den förste av denna släkt, som innehade gården, hette Anders Jonsson. Han var med säkerhet bosatt i Ostra nr 2 åtminstone sedan år 1710, då hans son Erik föddes därstädes. Anders Jonsson avled den 14 februari 1731.

Hans son, den förutnämnde Erik Andersson, skatteköpte gården av Kronan den 7 september 1761 för 131 daler, 12 öre silvermynt. Han kallades gemmenligen "Erik Andersson i Ostra Måses". Avled den 24 okto-

berättas det, att han på sin tid skulle ha varit bygdens förnämste violinist. Han dog vid ett par och tjugo års ålder, och det blev hans yngre broder, som sålunda i sinom tid fick efterträda sin gamle farfar på fädernegården.

berättas det, att han på sin tid skulle ha varit bygdens förnämste violinist. Han dog vid ett par och tjugo års ålder, och det blev hans yngre broder, som sålunda i sinom tid fick efterträda sin gamle farfar på fädernegården.

berättas det, att han på sin tid skulle ha varit bygdens förnämste violinist. Han dog vid ett par och tjugo års ålder, och det blev hans yngre broder, som sålunda i sinom tid fick efterträda sin gamle farfar på fädernegården.

Johan August Hellmark var född år 1857. I hans barndom förrättades laga skifte i Ostra, närmare bestämt år 1867. Dessförinnan hade bönderna här som annorstädes den ena tegen här och den andra där. Efter skiftet blev det ordning och reda i det hela. De förut nog så kringspidda åkertegarna sammanslogos till enhetliga ägo-

Jonas Ersson.

Anna Sofia Hellmark.

Johan Aug. Hellmark.

ber 1731. Hustrun hette Anna Nilsdotter, född den 4 okt. 1714 och död den 31 okt. 1784.

Deras dotter Kerstin Ersdotter, född den 27 maj 1739 o. död den 8 maj 1805, var gift tvenne gånger, först med Anders Jonsson från Ingespjuta, död den 2 okt. 1764, och därefter, närmare bestämt den 25 okt. 1766 med Jonas Jonsson, inflyttad från Vallby socken år 1761 och död den 14 okt. 1795.

Den förutnämnde sonen Erik Andersson var bosatt på gården i Ostra Måses.

En annan gång, då han som ung hade plats som dräng på en gård i Jäder, lade han en kväll märke till, att den på gården förvarade likbåren märkligt nog blivit nedtagen från sin plats liksom för att användas, men då han frågade sin matmoder, hur det kunde komma sig, eftersom det ju inte var något dödsfall i socknen, skakade hon på huvudet och sade blott: "Då blir det snart". Och så skedde även.

I sin ungdom hade Johan August Hellmark varit medlem i ett kyrkostyrelse och hade varit verksam som kyrkostyrelse och hade varit verksam som kyrkostyrelse.

gurer, men som en följd härav måste en del bönder flytta ut ur byalaget, vilket inte alltid skedde med någon större glädje, ty det gamla byalaget var dock, trots alla dess olägenheter, så innerligen kärt. I detta sammanhang må nämnas, att föredet laga skiftet voro icke mindre än tjugosju bönder bosatta i Ostra by på ömse sidor om bygatan, vilken är cirka trehundra meter lång.

Den 17 juli 1891 avled mått av arbetet och ålder helt stilla kyr-

kova
en, d
sörjd
var o
gott
med
patri
i all
hus.
Eft
hans
omna
mark
tid b
jorde
och
även
betet
komm
vård
år, v
stods
kyrk
var
Sun
fond
helt
igen
falle
vid
jat t
Jo
avle
före
Ann
Ham
sin
nyli
man
kat
även
den
vård
ditio
som
H
ha,
derr
kali
da
som
tjän
när
på
kots

trätt av honom, icke ett ögonblick hade varit förhål-

Det nog berättas det återligen mycket öfnade man, att se mer än vanliga gång, da han vid förbi Jäders kyrk- till sin häpnad och e, hur hela templet us, prästen stod altaret, och alla ro fullsatta med örrarna stodo på n ändå kunde han a ett ljud — allting i graven.

Sofia Hellmark.

gång, då han som ts som dräng på der, lade han en ill, att den på gär- e likbåren märk- nedtagen från sin för att användas, rågade sin matmo- kunde komma sig, ju inte var något knen, skakade hon ch sade blott: "Då". Och så skedde

Den 17 juli 1891 avled mätt av

berättas det, att han på sin tid skulle ha varit bygdens förnämste violinist. Han dog vid ett par och tjugo års ålder, och det blev hans yngre broder, som sålunda i sinom tid fick efterträda sin gamle farfar på fädernegården.

Johan August Hellmark var född år 1857. I hans barndom förrättades laga skifte i Ostra, närmare bestämt år 1867. Dessförinnan hade bönderna här som annorstädes den ena tegen här och den andra där. Efter skiftet blev det ordning och reda i det hela. De förut nog så kringspidda åkertegarna sammanslogos till enhetliga ägo-

Johan Aug. Hellmark.

gurer, men som en följd härav måste en del bönder flytta ut ur byalaget, vilket inte alltid skedde med någon större glädje, ty det gamla byalaget var dock, trots alla dess olägenheter, så innerligen kärt. I detta sammanhang må nämnas, att före det laga skiftet voro icke mindre än tjugosju bönder bosatta i Ostra by på ömse sidor om bygatan, vilken är cirka trehundra meter lång.

Den 17 juli 1891 avled mätt av arbete och ålder helt stilla kyr-

kovärden m. m. Jonas Ersson i en, ålder av över åttionio år, sörjd och saknad av alla. Det var en gammal hedersman av gott och kärnfriskt virke, som med honom gick ur tiden, en patriarkalisk och from man och i allo en föresyn för hela sitt hus.

Efter hans bortgång blev hans sonson, den redan förut omnämnde Johan August Hellmark husbonde. Under hans tid byggdes hela gården om och jorden täckdikades. Hans tid och krafter räckte emellertid även till för det kommunala arbetet. Så var han ordförande i kommunalnämnden och fattigvårdsstyrelsen under många år, vidare ordförande i brandstodskommittén, ledamot av kyrko- och skolrådet m. m. Han var även initiativtagaren till Sundby slöjdscolebyggnadsfond, vilken har tillkommit helt på frivillighetens väg, därigenom att man vid vissa tillfällen såsom vid årsexamina vid Gyllenhjemska skolan väddat till sockenbornas offervilja.

Johan August Hellmark, som avled år 1924, var i äktenskap förenad med hemmadottern Anna Sofia Andersson från Hammarby, vilken alltsedan sin makes bortgång till sin helt nyligen timade död tillsammans med sina barn ägt o. brukat den gamla släktgården och ävenledes på ett i alla avseenden pietetsfullt och troget sätt vårdat sig om dess vackra traditioner och minnen från tider, som flytt.

Husbönderna på Ostra nr 2 ha, efter vad som berättas, tiderna igenom fört ett patriarkaliskt regemente. De anställda ha där snarare behandlats som familjemedlemmar än som tjänare, och många av dem ha, när de gift sig, fått sitt bröllop på gården och på husbondefolkets bekostning, ja, det uppgi-

ves, att ifrån år 1880 och till var tid skola icke mindre än sexton sådana bröllop där ha ägt rum, varvid vid ett tillfälle tre brudpar vigdes på samma gång.

Undra då på, att tjänarne ofta stannade kvar under en lång följd av år, och att en och annan av dem i likhet med gamle gubben Jonas stannade där till livets slut. Då gubben Jonas eller, för att nämna honom vid hans fullständiga namn, Jonas Andersson ännu lever på gården i ett kärt och aktat minne, har jag här, innan jag avslutar denna släktgårdskrönika, med några ord velat omnämna den gamle trotjänaren. Han var född i Jäder år 1828, kom i slutet av 1840-talet i tjänst hos kyrkovärden Jonas Ersson i Ostra nr 2 och stannade sedan kvar där ända till sin död år 1907. Gubben Jonas var ett stort original, och många äro berättelserna om hans egenheter. Han var emellertid en duktig karl, allting kunde han, och var det något, behövde man bara gå till honom, så ordnade han upp det hela.

Särskilt barnen voro förtjusta i gubben Jonas, ty han var laddad med berättelser och kunde också berätta som ingen annan.

Han var mycket kyrksam. Varenda söndag satt han vid gudstjänsten i sin bänk, och var hans plats någon gång tom, kunde man vara säker på att gubben Jonas var sjuk.

Nu sover den gamle trotjänaren sedan flera år tillbaka sin sista sömn i socknens kyrkogård nära intill sina forna husbönder och även nära intill den gamla ärevördiga kyrkan, som både för honom och för dem varit en kär och efterlängtat tillflyktsort i såväl onda som goda tider.

Eftertryck förbjudes.